

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๘

ทำลายวัฏจักร

เมื่อวานนี้ไปดูสถานที่ที่ตั้งศพท่านอาจารย์เทศก์ วางที่ชั้น ๒ ก็ดีอยู่ศาลาชั้น ๒ คนเยอะ ร้านค้าก็มีไม่ใช่ร้านเลี้ยงอาหารคน ร้านค้าอาหาร เมรุก็ทำทั้งวันทั้งคืนผลัดเปลี่ยนกัน คนงานผลัดกันกลางวันกลางคืน ทำทั้งวันทั้งคืน ไม่ปล่อยให้มีความพัก แต่ผลัดกันเป็นผลัด ๆ ไป ทำความสะอาดโล่งไปหมด ถ้าไม่ทำอย่างนั้นก็ได้คนจะมากนี้ เลยทำให้โล่งไปหมด กอไผ่อะไรทางออกมองโล่ง คนก็อยู่ตามนั้น

ก็มีเท่านั้นแหละโลกเรา เกิดแล้วตาย ๆ เกิดก็คือเรื่องของทุกข์ เริ่มเกิดปั๊บเริ่มทุกข์ปั๊บ เกิดปั๊บทุกข์ปั๊บทุกข์ยาวเหยียดเรื่อย ถึงวาระตายก็ทุกข์ ทุกข์จนทนไม่ไหวแล้วตาย เกิดทุกข์ ต่อยืดยาวไปอีก ชีวิตมีอยู่นี้ก็ทุกข์ ๆ ไปเรื่อย ๆ ถึงวาระแล้วตาย...ทุกข์มีเท่านั้นโลกอันนี้ไม่มีอะไร ถ้าใครไม่สร้างความหมายไว้ในใจด้วยความดีทั้งหลายแล้วยังไงก็เป็นอย่างนี้ไปตลอดไม่มีต้นมีปลายเหมือนมดโตชอบดั่ง วนอยู่อย่างนี้ตลอด แต่มีสูงมีต่ำละซี ทุกข์มากทุกข์น้อย ใครสร้างความชั่วไว้มากก็ทุกข์จมลงในนรก

ไฟนรกไม่ได้เหมือนไฟเรานะ ไม่ได้เหมือนไฟในเตาเรา ไฟนั้นใครคาดไม่ถูกยกเป็นข้อเปรียบเทียบเฉย ๆ หม้อนรกก็น่าเป็นหม้อเหมือนของเรา เพียงยกมาเป็นข้อเปรียบเทียบเท่านั้น อะไรที่จะให้เหมือนหลักธรรมชาติเหล่านั้นไม่เหมือน ๆ ไฟนรกเป็นไฟบาปไฟกรรมไม่ใช่ไฟในเตา ไฟในเตาไม่ใช่ไฟบาปไฟกรรม อันนั้นไฟบาปไฟกรรมเผาเจ้าของตัวเอง

ใครก็อยากเกิด ๆ คืออยากเกิดก็อยากทุกข์ ไม่เกิดไม่ทุกข์ ทุกข์ นตฺถิ อชาติสฺส ทุกข์ย่อมไม่มีแก่ผู้ไม่เกิด เพราะฉะนั้นเกิดจึงเป็นกองทุกข์ เกิดปั๊บทุกข์ปั๊บ ทุกข์ติดทุกข์ต่อเรื่อยจนกระทั่งถึงวาระสุดท้ายก็ทุกข์ปั๊บเข้าอีกจนตาย เชื้อมีอยู่ภายในพาให้เกิดอีก เชื้อพาให้เกิดมีแล้วสายกรรมตามติดกันไปอีก สายกรรมที่จะทำให้ดีให้ชั่วให้สูงให้ต่ำมีในนั้นอีก มีเท่านั้นแหละโลกอันนี้

พูดจริง ๆ นะเราสลดสังเวช ยิ่งจนตายเท่าไรยิ่งสลดสังเวชกับโลกเรามากเทียว ใครจะว่าเราอวดเราไม่อวด ว่าเราเยอหยิ่งจองหองเราไม่เยอหยิ่งจองหอง เอาความจริงมาพูดเยอหยิ่งจองหองไปไหน มันเป็นอย่างนั้นจริง ๆ หน้าไหน ๆ มีแต่หมุนเป็นบ่าววิ่งเข้าหากงจักรหมดโลกธาตุนี้ พูดให้เต็มยศ หมุนอยู่นี้ไขว่คว้าเข้าไปหากงจักร ๆ คือตัวกิเลสตัววิภูวนั้นเป็นเครื่องล่อเป็นแม่เหล็กอันหนึ่ง ดึงดูดให้สัตว์ทั้งหลายปีนเข้าไปหา

ธรรมชาตินี้เป็นแม่เหล็ก เพราะฉะนั้นโลกถึงออกได้ยาก แม่เหล็กดึงดูดเอาไว้ไม่ให้ไปไหน ดูดไว้ ๆ แล้วเครื่องล่อก็ดูด เครื่องพาอยู่ก็ดูด ดูดอยู่ตลอดเวลา หันหน้าเข้าสู่จักรนั้นแหละ วัฏจักร หันหลังให้ศีลให้ธรรม ที่หันหน้าเข้าศีลเข้าธรรมนี้มีนิด ๆ ยิบเย็บ ๆ ๆ ส่วนคลื่นมหาสมุทรทะเลหลวงของวัฏจักรนั้นใหญ่ขนาดไหน คลื่นมหาสมุทรทะเลหลวง นั้นละคลื่นของวิฏวนที่หมุนสัตว์ทั้งหลายให้เกิดตาย ๆ เป็นแม่เหล็กไปในตัวด้วย วัฏจักรเป็นแม่เหล็กหมุนสัตว์ให้พาเกิดพาดตายอยู่อย่างนี้ ก็กัปก็กัลป์ก็อยู่อย่างนี้ไม่มีทางออก มีเท่านั้นทางเดินของสัตว์โลก

ค้นลงดูในอริยสัจถ้าอยากเห็นชัดเจนอ่านโลกธาตุแตกกระจายนี้คืออริยสัจ พออ่านเข้าไปตรงนั้นแล้วแตกกระจายหมดโลกธาตุเห็นหมด เพราะฉะนั้นจึงว่าวัฏจักรกับธรรมจักรเป็นคู่กันอยู่อย่างนี้ นี่ละคู่โลกคู่ธรรม วัฏจักรเครื่องหมุนพาสัตว์เกิดแก่เจ็บตาย ๆ หมุนสูงหมุนต่ำทุกซั่มมากทุกซั่มน้อย เกิดแก่เจ็บตาย ๆ หมุนสูงหมุนต่ำทุกซั่มมากทุกซั่มน้อยอยู่อย่างนี้ตลอด นี่เรียกว่าวัฏจักร

ที่นี้ธรรมจักรหมุนกลับ คือ ผู้สร้างความดีผู้นี้ผู้หมุนกลับ สร้างมากสร้างน้อย หมุนกลับออกมา หมุนออกมา ผู้ไม่สร้างความดีเลยมีแต่หมุนเข้าเรื่อย ๆ ให้วิฏวนนี้ยึดยาวความทุกข์ก็ยึดยาวหนักไปตาม ๆ กันเรื่อย ๆ นี่วัฏจักรเป็นคู่กันมาอย่างนี้ ส่วนธรรมจักรหมุนออก ๆ คือฝ่ายธรรมหมุนกลับให้ย้อนกลับจุดกลับจุดลากกลับ ไม่ให้กิเลสดูดเอาทีเดียว นี่เป็นหลักธรรมชาติ พิจารณาผ่านเข้าไปในวงอริยสัจพระอรหันต์รู้ทุกองค์เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะท่านอ่านอริยสัจแตก ท่านต้อริยสัจแตกกระจายหมดเห็นหมดเลย นอกจากจะนำมาพูดหรือไม่พูดมากน้อยเท่านั้น และการพูดก็รู้จักฐานะสูงต่ำ รู้จักกาลสถานที่บุคคล ไม่ได้พูดสุมสี้สุมห้ำพล่ามไปพล่ามมาอย่างนั้น ถึงจะเป็นความจริงก็ตามแต่สิ่งที่ขัดความจริงมีอยู่ จึงต้องได้หลบได้หลีกปลีกไป นำมาใช้เฉพาะที่โลกจะรับได้ ๆ อันไหนที่โลกรับไม่ได้จริงเท่าฟ้าเท่าแผ่นดินก็ไม่เกิดประโยชน์ เพราะรับไม่ได้ อย่างนั้นจะเอามาพูดทำไม ต้องดและผ่านไป ประหนึ่งเหมือนไม่รู้ไม่เห็นอย่างนั้นแล

นี่ละใครอยากหมุนกลับให้พากันรักใคร่ใฝ่ใจในความดีงามทั้งหลายนะ มีเท่านั้นไม่มีอย่างอื่น ฟังแต่ว่ามีเท่านั้นไม่มีอย่างอื่น คือวัฏจักรหมุนกลับเข้าเรื่อย ๆ เหมือนงูเหลือมรัดสัตว์ หมุนเข้าไปเรื่อย ๆ ความทุกข์ความยากลำบากก็หมุนไปตาม ๆ กันยึดยาวตาม ๆ กัน วัฏจักรวิฏวนยึดยาวไปเรื่อย ๆ สร้างคุณงามความดีแล้วหมุนกลับสร้างมากสร้างน้อยหมุนกลับมากน้อยหมุนกลับตลอด ขึ้นชื่อว่าความดีไม่ว่าความดีประเภทใดหมุนออกทั้งนั้นมากน้อย ๆ หมุนหลายครั้งหลายหน มากต่อมากก็หมุนออกได้ ถ้ามีแต่ความชั่วแล้วหมุนเข้าตลอดเลยไม่มีหมุนกลับคืน

พออ่านเข้าไปในอริยสังขันธ์นั้นสลดสังเวช สัตว์หมุนกันอยู่อย่างนั้น อ่านเข้าไปในวง อริยสังขย้อมเห็นสัตว์ทั้งหลายหมุนเข้า ๆ หันหน้าเข้ากัจจกรวัฏจักร หันหลังให้ธรรม ๆ นี้มีมากต่อมาก ร้อยเอาหนึ่งก็ไม่ได้ จะว่าล้านเอาหนึ่งก็พอคิดบ้างนิดหน่อย ถ้าล้านคน เอาหนึ่งคน แต่ถ้าล้านสัตว์เอาหนึ่งสัตว์จะพอมิได้ เพียงหนึ่งเปอร์เซ็นต์ของล้านแห่ง สัตว์ทั่วไตรภพ นอกนั้นหมุนออกสู่วัฏวนทั้งนั้นหันหลังให้ธรรม หมุนออก ๆ ๆ จึงนำ สลดสังเวชนะ

จะตำหนิใครก็ตำหนิไม่ได้ ตำหนิไม่ลงนะ เพราะเป็นลักษณะชาติที่อยู่ในจิต ของแต่ละดวง ๆ มีอย่างนั้นเหมือนกัน ลักษณะชาติอันนี้มีอยู่อย่างนี้ เพราะฉะนั้น อ่านเข้าไปตรงนั้นถึงเจอเอา ๆ อริยสังขอยู่ในนั้น บ่อเกิดแก่เจ็บตายอยู่ตรงนั้น บ่อวิวัฏ จักรคือบ่อที่จะให้บริสุทธิ์ผุดขึ้นถึงพระนิพพานก็ตรงนั้น อยู่จุดเดียวกัน อ่านนี้แตก แล้วอ่านออกหมดทั้งนิพพานทั้งวัฏจักรทั้งธรรมจักร

นี่พูดถึงลักษณะชาติทั่ว ๆ ไปทั่วแดนโลกธาตุนี้เป็นอย่างนี้ สัตว์ทั้งหลายหมุน เข้าแทบทั้งนั้นไม่มีจิตจาง การหมุนเข้าวัฏจักรวัฏวนนี้ไม่มีจิตจาง เพราะมีธรรมชาติอัน หนึ่ง คือกิเลสประเภทนี้เป็นกิเลสเครื่องดึงดูดให้สัตว์ทั้งหลายพอใจ ๆ โลกก็พอใจ โกรธพอใจ ราคะตัณหาพอใจ สิ่งใดที่เป็นเรื่องของกิเลสพอใจทั้งนั้น ๆ มันมีเครื่องล่อ อยู่ในนั้น ๆ ธรรมจึงฝืนยากเพราะกระแสของกิเลสนี้รุนแรงมาก ฝืนเพื่อธรรมนี้ฝืนยาก เพราะอำนาจกิเลสนี้มีกำลังมาก อำนาจทางวัฏจักรวัฏวนมีกำลังมาก จุดที่เดียวขาด สะบั้นไปเลย

ท่านจึงบอกให้ใช้ความพยายาม ให้ใช้ความอุตสาหะพยายาม ความอดความทน คือทนฝืนกระแสของกิเลสที่รุนแรงให้เป็นกระแสของธรรมออกมาสู่ตัวเอง ให้พยายาม ถ้าทำความดีแล้วต้องพยายาม ต้องได้ใช้ความฝืนจริง ๆ ฝืนกิเลสนั้นแหละไม่ใช่ฝืน อะไรรนะ ฝืนก็ฝืนกิเลสตัวเป็นกระแสใหญ่โต ฝืนไปฝืนมาฝืนหลายครั้งหลายหน ทางนี้ก็ สร้างกำลังขึ้นในตัวจากการฝืนนั้นแหละ สร้างขึ้นเรื่อย ๆ แล้วค่อยคล่องตัวเข้าไป ๆ ต่อไปรสชาติแห่งความดีก็ปรากฏขึ้นมาเรื่อย ๆ ความดูดีมีทางด้านอรรถด้านธรรมก็มี ที่นี้ธรรมเริ่มหมุนแรงละที่นี้ละ ทางด้านธรรมะจะหมุนแรง ทางด้านกิเลสจะหมุนซ่ำ ลงไป

ทางธรรมะนี้มีกำลังก็หมุนเหมือนกัน เหมือนกับกิเลสหมุนนั้นแหละ แต่หมุน กลับ พอธรรมะมีกำลังแล้วธรรมะในหัวใจของแต่ละราย ๆ ที่บำเพ็ญมาจะหมุนแรงเข้าไป ๆ รวดเร็วเข้าไปเรื่อย ๆ หมุนกลับ หมุนไปจนกระทั่งกิเลสตัวไหนผ่านเข้ามาไม่ได้ ขาดสะบั้นเหมือนกันกับธรรมผ่านเข้าไปหากิเลสที่กระแสมันรุนแรงนั้นขาดสะบั้น เหมือนกันไม่มีอะไรผิดกัน ร้อยทั้งร้อยเหมือนกัน

คือเวลากิเลสมีกำลังมากเราจะทำคุณงามความดีนี้ ต้องฝืนเอาแทบเป็นแทบตายนะ ไม่ว่าจะไรก็ตามถ้าเป็นเรื่องของธรรมแล้วต้องได้มีสะดุดใจทั้งนั้นแหละ คือต้องฝืนกิเลส ที่จะทำอย่างคล่องตัว ๆ มีน้อย อันไหนที่คล่องตัวแล้วแสดงว่าอันนั้นได้ผ่านมาพอสมควร มีกำลังพอสมควรแล้วไม่ต้องฝืนมาก อันนี้ไม่ต้องฝืนมากมันเคยแล้วมีแต่ค่อยคล่องตัว ความดีอย่างอื่นก็ค่อยคล่องตัวไปตาม ความดีมีมากเข้า ๆ อย่างอื่น ๆ ก็ค่อยคล่องตัวเข้าไป ๆ แล้วหมุนเร็วเข้าไป หมุนกลับนะหมุนเร็วด้วย

กิเลสวัฏวนหมุนเข้า เวลากิเลสวัฏวนมีกำลังมากอยู่ในหัวใจของสัตว์โลกมันจะหมุนของมันตลอด เป็นอัตโนมัตตินะ สัตว์ทั้งหลายที่มีความพอใจก็เป็นอัตโนมัตติ ไม่ต้องมาบังคับให้พอใจในเครื่องล้อของกิเลส มันหากพอใจของมันเอง เวลาธรรมเข้าไปห้ามล้อ เป็นเบรกห้ามล้อ ห้ามล้อก็กินเจ้าของจะสะดุดรุนแรงเพราะกิเลสกับธรรมคือความดีต่อต้านกัน หลายครั้งหลายหนทางกิเลสวัฏฏ์ก็ค่อยอ่อนลง ทางธรรมนี้ก็ค่อยหมุนได้ คล่องตัวเข้าไปเรื่อย ๆ หลายครั้งหลายหนธรรมก็สั่งสมกำลังขึ้นพร้อมกัน ๆ ก็กับการหมุนกลับของตัวเองนั่นแหละ ต่อไปก็หมุนตัว ๆ

ที่นี้ยื่นเข้ามาหานักภาวนา นักภาวนานี้เท่านั้น ฟังแต่ว่าเท่านั้นที่จะทราบเรื่องเหล่านี้ได้ดีและได้ตัวอย่างสุดขีดของความดี ความดีทั้งหลายจะไหลลงสู่ภาวนา ภาวนาเป็นเหมือนท่อนบใหญ่ ความดีทั้งหลายเหมือนกับแม่น้ำหลายสายไหลผ่านเข้ามา ๆ เข้ามาสู่สระใหญ่หรือท่อนบใหญ่นั้น ท่อนบใหญ่เป็นที่รวมแห่งแม่น้ำทั้งหลายไหลลงนั้น จิตตภาวนานั้นเป็นท่อนบใหญ่ คุณงามความดีทั้งหลายนั้นเหมือนกับแม่น้ำสายต่าง ๆ ที่ไหลเข้ามา ๆ แล้วก็มีกำลังสั่งสมตัวขึ้น ๆ เรื่อย ๆ ก็รุนแรงขึ้น ๆ สิ่งใดไม่เคยรู้ก็รู้ ๆ สิ่งไม่เคยเห็น-เห็น สิ่งไม่เคยละ-ละ ละได้ ๆ เรื่อย ๆ

อำนาจของคุณธรรมนี้คาดไม่ถูก อำนาจบาปเหมือนกันอำนาจบุญเหมือนกัน ชื่อว่าเรื่องของธรรมแล้วคาดไม่ถูกทั้งนั้น ใครจะคาดคาดไม่ถูก เป็นขั้นกับเจ้าของไม่ต้องคาด ให้เป็นขั้นในหลักปัจจุบัน ๆ รู้เอง ๆ ชั้นในนั้นเสร็จ ที่นี้เวลามีกำลังพอแล้วก้าวเข้าสู่องค์อริยสัจ ทำลายวัฏจักรนะ ก้าวเข้าสู่อริยสัจแหละ พอก้าวเข้านั้นนั่นละเป็นการที่จะทำลายแล้วนั้น เวทีใหญ่อยู่ตรงนั้น ตีเข้าไปตรงนั้น ๆ เกิดอยู่ตรงนั้น แก่อยู่ตรงนั้น ราคะตัณหาอยู่ที่นั่น มรรคปฏิบัติหาเครื่องสังหารราคะตัณหาที่อยู่ที่นี่ จับกันเข้าไปเป็นกลุ่มเดียนั้น กลุ่มเดียวก่อนเดียว ตีออก ๆ แยกออก ๆ อันไหนปลอมสลัดออก ๆ อันไหนจริงเข้ามา คัดเลือกอยู่ในตัวเสร็จ

อริยสัจเป็นหลักธรรมชาติใครไปคาดไม่ถูก เป็นหลักธรรมชาติที่จะพึงรู้โดยตัวเอง คัดออก ๆ ที่นี้กิเลสมีอำนาจน้อยก็ค่อยหมุนช้าลง ๆ ทางธรรมะมีกำลังมากก็หมุนเร็วเข้า ๆ ในหัวใจของผู้นั้นแล ในหัวใจของแต่ละราย ๆ ที่บำเพ็ญตัวเองมีกำลังมาก

น้อยจะหมุนเร็วเข้าไปเรื่อย ๆ คล่องตัวเข้าไปเรื่อย ๆ ต่อไปก็เบิกกว้างออก ๆ ที่นี้ขึ้นชื่อว่ากิเลสตัวไหนว่านั่นเลย ฟังชื่อว่าตัวไหนมาขาดสะบั้นไปเหมือนกันกับธรรมชาติของเราที่ยังไม่มีกำลังผ่านกิเลส กิเลสเอาขาดสะบั้นเหมือนกัน เอาขาดสะบั้นเลย พอว่าพุทโธนี้แน่เลย มันขาดสะบั้น เอ้า ภาวนาพุทโธ ธัมโม สังโฆ สาธุเหมือนเด็กค่อยยังชั่วซิ ตะกี้นี้เด็ก พุทโธ ธัมโม สังโฆ สาธุ(เด็ก) นี่เรายังไม่ถึงสาธุมันแน่ก่อน นี่เวลากิเลสมีกำลังมากเป็นอย่างนั้นนะ ทำอะไรมันแน่ ๆ ๆ ก่อน

เวลาธรรมะมีกำลังมากแล้วมหาสติมหาปัญญาหมุนตัวเลย ถึงขั้นมหาสติมหาปัญญาแล้วหมุนตัว สติปัญญาอัตโนมัติหมุนตัว ที่นี้กิเลสตัวไหนเก่งมาว่านั่นเลย โบกมือให้มาเลย มาขาดสะบั้นทันทีเลย ไม่ต้องมีลวดมีลายจะต่อสู้อันแบบไหน ๆ เพราะความเร็วของสติปัญญา สติธรรม ปัญญาธรรม รวดเร็วเกรียงไกรมาก พอกิเลสแพ้ล้มมันขาดสะบั้นพร้อม ๆ ๆ นั่นแหละที่นี้กิเลสนับวันหวัชุกหวัชุนวิงหลบวิงซ่อน กิเลสมันฉลาดนี้วิงหลบวิงซ่อนไม่ให้เห็นตัวมันง่าย ๆ นะมันหมอบ ธรรมะก็ค้ำยี่เขี่ยขุดค้นมันหมอบขนาดไหนทางนี้ขุดค้นหา เจอขาดสะบั้น ๆ มีแต่กิเลสขาดสะบั้นอย่างเดียวที่นี้ ธรรมะเกรียงไกร ๆ นั่นละวิญานห่างละที่นี้จวนจะพังทลายแล้ว ธรรมจักรหมุนเข้าไป ๆ เดี่ยววิญานก็ขาดสะบั้น ธรรมจักรก็หมุนตัวขึ้นจนหลุดพ้น

มหาสติมหาปัญญานี้เราคาดไม่ถูก ก็เหมือนกับเลี้ยงเด็กโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่นั้นแหละ โดวันโตคืนไม่รู้ว่าเด็กโตเมื่อไร เลี้ยงอยู่ทุกวันเด็ก เลี้ยงทุกวัน ๆ ตั้งแต่วันตกคลอตออกมาเลี้ยงดูอยู่ แม้แต่อยู่ในครรภ์ก็ต้องรักษา เลี้ยงดูอยู่ในครรภ์นั้นแหละ เลี้ยงดูประเภทหนึ่งในครรภ์ ตกคลอตออกมาเลี้ยงดูประเภทหนึ่ง เด็กเติบโตวันไหน ๆ ไม่รู้ แต่อาศัยการเลี้ยงดูเด็กก็โตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่เหมือนเรา การเจริญของมหาสติมหาปัญญาก็เหมือนกัน ตั้งแต่ชั้นลุ่มลุกคลุกคลานไปแหละ แล้วต่อไปค่อยตั้งไข่ได้ ตั้งตัวได้ นั่งได้ ยืนขึ้นได้ เดินได้ วิ่งได้ ต่อไปก็เป็นธรรมดา หมุนตัว ๆ ๆ ที่นี้กิเลส นับวันหมอบแหละ ยุบยอบขาดสะบั้นลงไป ๆ ธรรมนี้ก็หมุนตัว หมุนแรงขึ้นโดยลำดับ หมุนแรงด้วยเร็วด้วยจนมองไม่ทัน

ถ้าเราจะคาดนี้มองไม่ทัน ระหว่างสติปัญญาธรรมกับกิเลสพืดกันนี้มองไม่ทัน ความรวดเร็ว เหมือนอย่างนักมวยเขาต่อยกัน นักมวยพวกแชมเปียนเขาต่อยกันนี้มองไม่ทัน ความรวดเร็วของเขาค้นใจ ความรวดเร็วของสติปัญญาศรัทธาความเพียรทุกด้านโหมตัวเข้ามาพืดกับกิเลสก็มองไม่ทันเหมือนกัน เพราะกิเลสก็คล่องตัวของมันไม่คล่องตัวครอบโลกไม่ได้นะ ครอบหัวใจโลกไม่ได้ มันคล่องตัวพอ ที่นี้พอถึงธรรมชั้นคล่องตัวแล้วก็เหมือนกันอีก มองไม่ทัน เห็นแต่ขาดสะบั้น ๆ กิเลสหายลง ๆ เวลาธรรมะออกลวดลาย แล้วก็ผ่านได้ฝั่งเลย หหมดทุกซ์

ที่นี้เห็นแล้วจิตไม่มีเจื่อนต่อ จะต่อกับเจื่อนไหนให้เป็นภพเป็นชาติขาดสะบั้นหมดแล้ว ไม่มีขึ้นชื่อว่ากิเลสเป็นเชื้อแห่งความเกิดหมดแล้ว ขาดสะบั้นออกไปจากใจหมดแล้ว ถ้าเป็นแม่น้ำก็เป็นเกาะแล้ว เกาะนี้คือเกาะแห่งความบริสุทธิ์ เหล่านี้เป็นมหาสมมุติมหานิยมรอบอยู่เป็นเหมือนกับมหาสมุทรทะเล เกาะนี้เป็นเกาะวิมุตติ น้ำที่ล้อมรอบอยู่นั้นเป็นมหาสมมุติมหานิยม เกาะนี้เป็นเกาะแห่งวิมุตติหลุดพ้น ขาดสะบั้นไม่สืบทอดกับอะไร อยู่ในกลางน้ำก็ไม่เป็นน้ำเป็นเกาะเป็นดิน

นี่ก็เหมือนกันอยู่ในท่ามกลางแห่งมหาสมุทรทะเล คือคลื่นสมมุตินี้ก็ตาม แต่จิตนี้เป็นจิตวิมุตติไม่คละเคล้ากับสิ่งใดเลยก็รู้ชัด หมดแล้วที่นี้ความเกิดหมดเท่านั้นไม่มีอีก ปัจจุบันพอตัวแล้ว จะหวังพึ่งอะไรที่เราพึ่งมาโดยลำดับลำดับตั้งแต่ต้นมา หวังพึ่งนั้นพึ่งนี้มาเรื่อย พอถึงขั้นพอตัวแล้วไม่พึ่งอะไรทั้งนั้น ว่าพึ่งตัวเองก็ไม่ว่า ได้แต่คำว่าพอเท่านั้น คำว่าพอนี้เป็นคำเหมาะที่สุด จะว่าพึ่งอะไรไม่พึ่งอะไรนี้พูดไม่ได้ไม่ถูก คำว่าพอเสียทีเดียวเท่านั้นกระเทือน มีคำว่าพอเท่านั้น

การภาวนานี้เอาการอยู่นะไม่ใช่เล่นนะ เวลาจนตรอกนั้นแหละเกิดปัญญา คนเราถึงขั้นจนตรอกมันหากมี ถึงขั้นกินแล้วนอน กอนแล้วนินก็มี แต่นี้มีมากชั้นก่อนแล้ว นินชั้นกินแล้วนอนนี้มีมาก ชั้นนี้เคลื่อน เคลื่อนไปหมด ที่ไหนเป็นที่นอนหมอนมุ้งได้หมดนั้นแหละ ชั้นขยับเข้าไป ๆ หาสิ่งแวดล้อมช่วยด้วย ไปหาป่าหาเขาหาสัตว์หาเสื่อหาเนื้อหาควาหาแกงหาหมีหางูเขี้ยวงูเหลือมเข้ามาช่วย ใจก็หดตัวเข้ามา ๆ เรื่อย ไม่มีที่พึ่งใจก็บีบเข้ามาหาเจ้าของ คือเข้ามาพึ่งธรรมในใจมี พุทโธ ๆ เป็นต้น

คือจิตเวลาจำเป็นจริง ๆ จะไปคิดออกนอกไม่ได้นะ เวลาจำเป็นจริง ๆ แล้วจิตจะย้อนเข้ามาสู่ภายในตัวหมดเทียว ถ้าอยู่กับพุทโธ สมมุติว่าเราบริการธรรมชั้นภาวนาเพื่อความสงบใจนี้ก็อยู่กับพุทโธ ไม่ให้เคลื่อนคลาดจากพุทโธเลย เป็นกับตายอยู่กับพุทโธ เสื่อข้างไม่มี ถ้าจิตอยู่กับพุทโธไม่มีเสื่อข้าง พอจิตออกจากพุทโธแล้วมันจะปรุปรุว่าเสื่อข้างว่าหมีว่าอะไรต่ออะไรไปนะ มันปรุปรุหลอกเรา

พออยู่กับพุทโธแล้วไม่ไปไหน สักเดี๋ยวก็สร้างกำลังขึ้นมาแน่นปึ๊ง พุทโธ ๆ ถึยบนั้นละสร้างกำลังขึ้นมาในนั้นเสร็จ ๆ เป็นธรรมทั้งแท่งภายในจิตใจแล้วหายกลัว เดินเข้าไปหาเสื่อก็ได้ ขณะก่อนกลัวเสื่อ ขณะหลังนี้เดินเข้าไปหาเสื่อก็ได้ไม่ได้กลัวนี้ นี่แหละจิตที่สั่งสมกำลังตัวเข้าไปมีกำลังแล้วไม่กลัว เพราะฉะนั้นเวลาภาวนาในที่คับขัน เช่นนั้นจึงไม่ยอมให้จิตส่งออกนอก จะอยู่กับคำบริการธรรมก็อยู่ จิตผู้อยู่ในสมาธิก็ให้อยู่แน่นปึ๊งกับสมาธิ

ถ้าจิตออกทางด้านปัญญามันแยกธาตุนะ ต่างกัน จิตออกขั้นปัญญาแล้วไม่ว่าสัตว์ว่าเสื่อตัวไหนมันจะแยกธาตุไปหมด อันไหนเป็นสัตว์อันไหนเป็นเสื่อ อะไรเป็นตัว

อะไรเป็นแข่งเป็นขา แยกธาตุออกไปแล้วมีแต่ธาตุสี่ดินน้ำลมไฟ กลัวมันอะไร นะะ มันก็ไปอย่างนั้นเสีย มันเป็นชั้น ๆ จนกระทั่งถึงชั้นอากาศธาตุว่างเปล่าไปหมด ไม่มีสัตว์มีบุคคล กำหนดปีกก็ว่างไปหมดเลย สัตว์ที่ไหน ความว่างหรือเป็นสัตว์ นะะ เสือที่ไหน ความว่างหรือเป็นเสือ ความว่างก็ความว่างซิจะว่าไม่ใช่สัตว์ไม่ใช่เสือ เป็นบ้าไปอะไร นะะ มันก็ไปอย่างนั้นเสีย มันเป็นชั้น ๆ นะการพิจารณาทางด้านปัญญา

แต่ยังงี้ก็ตามใจเต็ด ความตายต้องทิ้งหลัง ทิ้งไว้ที่หลังเลยเอาความจริงออกหน้า เราอยากจรรู้ความจริงเท่านั้น เอาเป็นก็เป็นตายก็ตายขอให้อำนาจความจริง ความจริงนี้ไม่ตาย แต่เรื่องความเป็นความตายมันเปลี่ยนของมันไปเรื่อย ๆ ไม่ต้องกลัวตาย เอาถึงความจริง มันจะทุกข์ยากลำบากขนาดไหนก็ตาม เราขอทราบความจริงอันนี้ให้เต็มที่ใจไม่เคยตายทราบตามความจริง นั่นแหละจะรู้ของจริงขึ้นมาที่ตรงนั้นแหละ ถ้ากลัวตายแล้วไม่มีทาง ถ้าตายได้ขวางหน้าแล้วไปไม่รอดนะ ต้องเอาความจริงขวางหน้าซิ

ความจริงจับความจริงปีนี้ เอ้า เป็นกับตายเราอยากทราบแต่ความจริงเท่านั้น เอาทุกข์นี้จะทุกข์ถึงไหน จะตามความจริงของทุกข์นี้ อะไรเป็นทุกข์จะตามความจริงของทุกข์นี้ หนักหรือเป็นทุกข์ เนื้อหรือเป็นทุกข์ กระดูกหรือเป็นทุกข์ ดับไตไส้พุงหรือเป็นทุกข์ ดูอะไรเขาก็มีตั้งแต่วันเกิด ทุกข์เพิ่งเกิดมาเดี๋ยวนี้จะเป็นอันเดียวกันได้ยังไง มันแยกอย่างนั้นซิ แยกดูนั้นแยกดูนี้ ใจเป็นทุกข์ ถ้าว่าใจเป็นทุกข์ ทุกข์นี้เพิ่งเกิดใจมีมาตั้งแต่ตั้งเดิมจะเป็นอันเดียวกันได้ยังไง ถ้าหากว่าใจเป็นทุกข์ ทุกข์ดับไปใจต้องดับด้วยซิ ร่างกายทุกส่วนที่ว่าเป็นทุกข์ถ้าทุกข์ดับไปอันนี้ก็ดับไปด้วยถ้าเป็นอันเดียวกัน แต่ไม่ใช่เป็นอันเดียวกันมันหาเรื่องอะไร ยกย่อนดูไม่ถอย

เวลาทุกข์มากเท่าไรสติปัญญาต้องหมუნตัวอยู่เฉย ๆ ไม่ได้นะ หมუნหาทางออกสักเดี๋ยวก็โผล่ขึ้นมาผิง ๆ ๆ คนเราเวลาจนตรอกนั้นแหละเป็นเวลาที่มีความฉลาดฉลาดตรงนั้นนะ ท่านว่า อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งของตน นอก ๆ นี้ก็มีเป็นธรรมดา คนเราส่วนมากหวังพึ่งผู้อื่นนั่นแหละ พึ่งตัวเองไม่ค่อยสนใจ เด็กก็พึ่งผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ก็พึ่งเด็ก จนกระทั่งวันตายก็หวังพึ่งกันอยู่ตลอดเวลา นี่เป็นอตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ประเภทหนึ่ง อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ประเภทที่ยอดเยี่ยมจริง ๆ เป็นหลักธรรมชาติที่เกิดขึ้นในตัว สร้างขึ้นในตัว รู้ขึ้นในตัว เป็นที่พึ่งของตัวเองจริง ๆ เวลาจนตรอกจนมุมนั่นแหละพัดกันตรงนั้น จะเห็น อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ขึ้นมาทันที อ้อ คำว่าตนเป็นที่พึ่งของตนเป็นอย่างนี้เอง อย่างนั้นซิ

เอาละให้พร